

ТРИДЕНЬК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDEN'U
UKRAINIENNE

Число 12(418) рік вид. X. 1 квітня 1934 р.

Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 1 квітня 1934 року.

В громадському житті стрічаємося ми инколи з дуже цікавим фактом: певна концепція в процесі свого існування, заховуючи свою початкову назву, тратить той зміст, що їй надавався при її виконанні, набуває иншого характеру і иншого значіння. І часто буває, що це викривлення старого змісту назви є не в інтересах прихильників цієї концепції, що їм доводиться боротися за заховання основного початкового значіння, яке було вкладено в цю назву тоді, коли її творилося.

Українська Народня Республіка, УНР. Хіба не є ми свідками того, як на протязі останніх років одні свідомо, а другі несвідомо змагаються в цю назву вкласти новий зміст, надати їй новий характер, який не відповідає її початковому значінню, який перечить усім нашим традиціям і історії.

Гасло Української Народньої Республіки було висунено третім і четвертим Універсалами Центральної Ради, які прокламували нашу державність і самостійність. Нашу державність волею найвищого нашого тодішнього керуючого органу — Центральної Ради було втілено в форму Української Народньої Республіки і всі лояльні громадяне українських земель схилилися перед цією авторитетною постановою. Кожен, хто стояв на ґрунті самстійности України, тим самим стояв на ґрунті визнання тої державної форми, в якій була втілена українська державність, на ґрунті Української Народньої Республіки. Можна було не погоджуватися з тим політичним курсом, який переводили окремі українські уряди; можна було вважати ту державну форму, в якій втілено українську державність, недосконалою, але бороть-

бу за зміну політики, за удосконалення чи зміну державних форм можна було провадити, лише являючися громадянином української держави в тих реальних формах, в яких вона єдино існувала, — громадянином Української Народньої Республіки. В творенні Української Народньої Республіки взяли участь усі українські партії і групи разом з широкими масами українського населення, які не були зв'язані з жадними партіями. Є неправильним з погляду історичного трактувати процес будови Української Народньої Республіки і боротьбу за неї, як справу виключно соціалістичних партій на тій підставі, що з їх представників головним чином склалися українські уряди революційної доби. Є ясним, що робота цих урядів була б не можлива, коли б вона не базувалася на лояльній співпраці і піддержці широкого несоціалістичного українського активу. Є ясним, що їхня праця була б виключею, коли б вона не мала своєї міцної підпори в українській армії, яка стояла по-за всякими партійними угрупованнями. Будова Української Народньої Республіки була загально-національною справою, участь в якій в тій чи іншій мірі взяли всі українські групи, ціле українське громадянство. Спеціально основні лінії української закордонної політики були намічені й переведені в життя при активній співпраці і під керівництвом того нашого державного середку, який провадив нашу справу в 1919 і першій половині 1920 року, і на еміграції нашим державним чинникам довелося провадити свою дальшу роботу в цій галузі в умовах, утворених діяльністю їхніх попередників.

Загально національне значіння і загально-національний характер Української Народньої Республіки були свого часу для всіх зрозумілими.

На еміграції ці елементарні речі, на жаль, починають забуватися. Окремі політичні групи, які не погоджуються з політичною лінією теперішнього державного центру УНР, забувають, що вони являлися співтворцями Української Народньої Республіки, вирікаються свого минулого. Назву «енерівців» присвоюють лише тим, які підпірають політику теперішнього державного центру УНР. Хотять назві УНР надати новий зміст, який не відповідає її історичним традиціям.

Але даремні спроби уникнути в цей спосіб політичної відповідальности. Сучасний стан нашої національно-державної справи є найтіс-

нішим способом зв'язаний з перебігом і результатом нашої визвольної боротьби, яку під прапором УНР організовували і провадили не лише ті, які не залишили цього прапору в теперішній скрутний час, але й інші групи — праві і ліві.

І як всенародною справою було проголошення Української Народньої Республіки, так само справою всіх громадян її, по-за класами й партіями, без різниці політичних поглядів і уподобань, являється боротьба за визволення нашої землі й одновлення незалежної державности України.

Живе діло.

Хочу звернути увагу на ту, може й невелику, але дуже корисну і цікаву справу, яку розпочала п. С. Нагірна. За її редакцією виходить ось уже друге число дитячого журналу «Наша Україна», яке укладають вихованці подебрадського притулку, діти в віці від 6 до 11 років.

Вони подають весь матеріал — віршики, малюнки, оповідання, загадки і ребуси. Весь журнал, отже, є результатом творчости тих малих авторів, що родилися вже на еміграції, України не бачили і її не знають.

Коли проблема денационалізації є дуже актуальною і важною для цілої еміграції, набирає вона подвійного значіння для її другої генерації. З цього погляду скромний подебрадський журнал мусить притягнути нашу увагу.

Він дав матеріал, що показує, якими шляхами нав'язується психологічний зв'язок між незною, далекою Україною й найменшими представниками другого емігрантського покоління. «Майже всі діти, — оповідає п. С. Нагірна в своїй передмові, що додається окремо до журналу, — приходять до нас зчехизовані, не знають рідної мови та не мають поняття про Україну. Правда, вони скоро привикають до нових обставин і опановують українську мову. Але психологією зовсім різняться від дітей, які вже довший час перебувають у притулку». Притулок і та праця, яка в ньому переводиться, вертає цих дітей Україні. Встає в уяві дітей далека, незнана їм їхня батьківщина.

Там «діти обдерті, босі ходять сд хати до хати і прссять кусок хліба», «тій славній Україні, що колись раділа, вороги усе забрали, всю її надію», пишуть малі автори і снують думки про її визволення. «Хто зрадить рідний край, тому — не рай» подає свій афоризм малий автор. Він хоче «щоб українці любилися і йшли всі разом боротися за волю України проти ворогів і щоб боролися за самостійність України до смерти». Ці дитячі мрії про визволення України і саме їх

уявлення про неї оповиті переважно надзвичайним сумом, але не бракує тут і бадьорих нот.

Думаю, що цей журнал, коли попаде до дитячих рук по інших емігрантських осередках, де так само денаціоналізуючі впливи полюють над дитячою душею, може виконати серед них свою корисну роботу.

Окремо заслуговує уваги та передмова до журналу, яку дає п. С. Нагірна. Написана вона з великою любов'ю до дітей і відданістю справі. Почувається, що людина, яка писала її, є педагогом з ласки Божої.

Жаль тільки бере, що умови еміграції не дозволяють п. С. Нагірній виявити свої здібності і сили на ширшому терені.

Л. Садовська.

Дитячий журнал «Наша Україна»*).

В другому числі часопису «Наша Україна» хочу коротко зупинитися на процесі літературної творчості наших дітей та подати коротеньку характеристику маленьких авторів творів, що вміщені в цьому числі.

Модерна педагогіка вимагає від педагога розвивати в дитині вміння висловлювати в літературній формі свої переживання. Ідучи за її вимогами, я використовую кожду відповідну нагоду, щоби дати дітям можливість виявити свої літературні здібності й тим самим навчити дітей концентрувати думку на певній темі та розвинути фантазію, легкість стилю, образність. Не раз я мала нагоду переконатися, що внутрішній зміст і зовнішня форма дитячого твору залежить, в першій мірі, від попереднього, добре обдуманого, психологічного підготовлення дітей учителем. Підготовлення це може провадитися безпосередньо перед завданням теми дітям, або кількома наворотами на протязі довшого часу, коли тема поважніша, трудніша для засвоєння. Результатом такої праці з дітьми є їх твори, частину яких уміщую в цьому числі нашого часопису.

Взагалі наш часопис не може бути періодичний, бо наші діти ніколи не пишуть творів спеціально для часописів, а твори їх з'являються при різних нагодах і, тільки коли вже де-що матеріялу набірається, складаємо часопис.

Друге число часопису присвячено найбільш для нас пекучій справі — голодним дітям на Україні. Я стало інформую дітей про цікаві для них події, що відбуваються на Україні. Ясна річ, що й про голод на Україні, особливо про голодних дітей вони знали дуже добре, і тому, коли я радилася з старшими дітьми, кому присвятити друге число часопису, то Галія Ром., одна з найсерйозніших дітей, по довгій надумі запропонувала присвятити це число голодним дітям на Україні. Пропозиція Галії Р. знайшла одобрення й серед інших дітей і в скорому часі на цю тему з'явилося де-кільки творів. В цьому випадку безпосереднього психологічного підготовлення не треба було, бо діти вже давно були добре ознайомлені з цією темою й глибоко відчували долю малих страждників.

Найактивнішою в даному випадку виявила себе Галія Р., що дала на цю тему аж три твори. Це мила, серйозна дівчина, з природною інтелігенцією, яка живо цікавиться всіма життєвими явищами, а вже

---

*) З огляду на її інтерес передруковуємо передмову до ч. 2 «Нашої України».

найбільше переймається подіями на Україні. Вона багато читає, любить музику, спів. Творить дуже легко та скоро. Всі твори її промережані глибоким патріотизмом. Оповідання «Перед визволенням — смерть» вільно опрацьоване на основі одного з трагічних фактів на Дністрі, про який вона колись чула. Влучна назва твору, кроткість речень, глибока символіка й врешті заклик до допомоги дають доказ не тільки незвичайного таланту, але й глибокої емоціональності та великої національної свідомості.

Несподіванкою для мене було оповідання В. Ваньовського про голонду дівчинку Марусю та інші два оповідання. Хочу звернути увагу на те, що ця дитина була спізнена з розвитком і два роки праці над нею давали дуже малі результати. Останні кілька місяців показали великий поступ і зараз цей хлопець іде вперед дуже скорим темпом. Його оповідання хоч і простенькі, але мають зовсім закінчену думку й навіть певну моральну науку. Дуже цікавий своєю образністю Петро І. Це дитина дуже весело й живої вдачі, тому дивно, що твори його оповиті сумом. («Могили», «Любов сирітки», «Осінні вітри»). Його твори можна назвати неримованою поезією. Такі вони оригінальні своїми поетичними фігурами. Він дуже зрідка творить, але з власної волі, зовсім для мене несподівано.

Щоби з'ясувати відношення дітей до поодиноких предметів навчання, я дала їм тему: «Який предмет навчання я найбільше люблю?» Характерним є, що лише за винятком одного, всі діти вибрали історію України, навіть і молодші, які відповідали мені на це питання усно. Так вони люблять свою батьківщину, цікавляться її горем і радощами, мріють піхати туди, хоч ніколи її не бачили. Ще одним доказом їх патріотизму є відповіді на тему: «Якою б я хотів бачити Україну». Тут уже зазначений певний світогляд дітей, бажання що-до майбутнього державного устрою на Україні. Цікаво тако-ж, що діти хочуть бачити Україну свідою, об'єднаною. Вони відчули з історичних фактів, як бракувало нам цього. І, врешті, маючи багато доказів із історії на те, що часто поміч сусідів лише шкодила справі, Олег З. заявляє, що «ми самі виборемо волю Україні».

Тема «Який герой мені найбільше подобається» дала тако-ж багато цікавих відповідей, але за браком місця вміщаю лише три. З них Олегаві З. заімпонував князь Святослав своїм лицарським попередженням ворога — «Іду на вас», а тако-ж тим, що з подарунків гречського царя він вибрав не дорогу одягу, а зброю. Ігоря Г.-Г. зацікавив Богун своїм свідомим розумним ставленням до кожної справи. Найглибше обдумала цю тему Марія М., вибравши за найулюбленішого героя Т. Шевченка. Як багато вона сказала в своїх кількох рядках! Цими кількома реченнями змалювала всю трагедію українського народу. Взагалі це дуже здібна дівчина. Вона виявила себе в різних ділянках. Добра артистка в ролях і в декламації, з присяжним голосочком, що вже має певний натяк на добру постановку. Маленька, слабенька фізично, але жива й весела та дотепна. В процесі творчості задумана й поважна. Як рефлекс після лєнції з географії про Дніпро з'явився її вірш «Дніпро». На мій погляд, з боку зовнішньої форми, це найліпший її твір. Головні прикмети її творчості — це глибока ідея, легкість стилю, вміння орієнтуватися в темі й підкреслити в ній найважливіше.

До наймолодших «письменників» належать, крім Ваньовського, В. Нечипорук — 7 р. та Валя Г.-Г. — 6 р. В. Нечипорук дав у І ч. «Наша Україна» гарне оповідання, на основі листівки, а в другому числі навіть маленький віршик і оповідання. У віршику є вже маленьке поняття про римовання й ритм, а оповідання досить цікаве своєю будовою й ідеєю. Найменший «письменник» Валя Г.-Г. на основі листівки продикував мені зовсім логично збудоване оповідання. Він майже без надумання, дивлячись на листівку, яка уявляла пастушка з овечками, оповідав, вдало доповнюючи свою фантазією те, чого, на його думку, бракувало на листівці.

Мушу зазначити, що використання малюнків для розвитку дитячої фантазії й уваги належить до методів, що найбільше підходять для дітей наймолодшого віку. Малюнок приневолює дитину скеровувати думки тільки в той бік, куди показує малюнок, а не відбігати від теми, як це часто буває в дітей. Малюнок допомагає тако-ж дитині розвивати активну увагу. Дитина мимоволі нав'язує ціле своє оповідання до моменту, зображеного на малюнку, доповнюючи своєю уявою те, чого на ньому, на її думку, бракує. Цей метод можна приміювати тако-ж і до дітей дошкільного віку, починаючи від третього року життя. На основі власного досвіду я переконалася, що цим методом можна найскорше збудити й розвинути в дитині творчу уяву.

Де-хто з читачів цього часопису може мені закинути, що на творах дітей поважно лягла моя рука, як редактора, або що це пишуть діти застарі на свій вік та що вони занадто серйозні теми обмірковують. Як я вже вище зазначила, твори дітей були писані ще тоді, коли ми й не мали на думці видавати часопис. Були це для мене певні педагогічні досліди. В часописі появились вони дуже мало редаговані й то лише що-до орфографії. Я не торкалася ані ідеї твору, ані стилю — така праця для мене нецікава: для мене має значіння об'єктивний педагогічний експеримент над дітьми. Не є тако-ж наші діти й застарі на свій вік, як це з сумом сконстатовано на сторінках американського часопису «Свобода» (на основі І. ч. «Наша Україна»); вони тільки не відстають од життя, ідуть з духом часу. Я хочу, щоб ані одно важніше явище не пройшло повз них, але рівночасно я сліdkую за тим, щоб вони залишилися дітьми. І коли б ви побачили їх при забаві, коли вони залишені самі собі, то переконалися б, що це діти в повному розумінні цього слова. Кели-ж вони вміють де-коли серйозно призадуматися над темою й часто висловлюють думки, які, на перший погляд, здавалося б неприродні цього віку дитині, то це пояснюється тим, що взагалі діти нашої доби різняються від дітей до-революційного часу. Вони цікавляться всіма проявами життя, вимагають пояснень, самі приневолюють учителя обмірковувати теми, які колись дітей зовсім не цікавили. І учитель не може їх залишити без відповіді. Я особисто радію такою активністю дітей і стараюся в приступній формі пояснити те, що їх цікавить. Наші-ж діти, крім загальних інтересів, особливо цікавляться всім тим, що торкається їх батьківщини й задоволення їх що-до цього є одним з основних завдань вихователів притулку.

Хочу зазначити, що майже всі діти приходять до нас схезизовані, не знають рідної мови та не мають поняття про Україну. Правда, вони скоро привикають до нових обставин і опановують українську мову. Але психологією зовсім різняються від дітей, які вже довший час перебувають у притулку. Спочатку вони зовсім байдуже відносяться до наших інтересів, не приймають активної участі в спільних балачках, не цікавляться моїми оповіданнями, лекціями. Я їх і не примушую, бо знаю, що до часу, поки вони не опанували мови, поки не почали по-українськи думати, зайвим буде приневолювати їх до співпраці з нами. Я лише непомітно стежу за ними та час од час перевіряю запитаннями, чи вже хоч трохи пробилися вони зі сну. І коли з часом я зауважу, що така дитина з свого куточка, де вона гралася й ніби нічого не чула, наближається потрохи до гурту дітей, що слухають біля мене мої оповідання, я маю певне задоволення, бо знаю, що від цієї хвилини ця дитина вже наша. З цього моменту я звертаю ще більшу увагу на неї й стараюся прищепити їй як найбільше національної свідомости, ознайомити її з українською історією, побутом, музикою, поезією й цим дати тривкі підвалини для того, щоб вона вже ніколи не пропала для української нації.

С. Наріпаа.

Лист із Варшави.

11 березня с. р. у великій залі варшавської міської ради відбулася святочна академія, яку було влаштовано варшавською українською ієронією з приводу 120 роковин народин Тараса Шевченка.

Ця академія мала чи не найчисленнішу аудиторію з усіх українських свят, які коли небудь відбувалися у Варшаві, а виконавцями артистичної частини академії були найвизначніші сили.

Академію відкрив вступним словом директор Українського Наукового Інституту у Варшаві проф. О. Лотоцький.

«Сьогодні минає — говорить промовець — 120 літ з дня народження Шевченка. Більш століття минуло з того часу, як вперше залунало його слово, але все воно нове й свіже, бо нестерпний самий зміст його — глибоко національний і разом вселюдський.

«Слово поета прийняло для українців значіння заповіту... Як досі, так і надалі кожен українець буде приднуватися до скарбниці духа свого генія та черпати з неї цілючі сили...

«На протязі майже ста літ слово поета було тим сторожем національної душі, що беріг її та будив її енергію».

Далі промовець підкреслив змагання темних сил до затасня правдивого змісту творів поета. Лише чверть століття після смерті Шевченка міг появитися непокалічений цензурою збір його поезій, та й то по-за межами України. Це закривало справжній образ поета та давало можливість фальсифікувати його правдиві ідеї.

«Це ставить — продовжує промовець — перед нинішнім українським громадянством завдання заховати і передати дальшим поколінням чистий образ поета не лише у всій красі художньої форми його творів, але й у повні його громадської думки... При цьому промовець інформує аудиторію, що певну частину того великого завдання перейняв на себе Український Науковий Інститут у Варшаві, та що Інститут на день великої річниці, яку святкується тепер, одержав від польських наукових організацій заповнення помочі для повного видання творів Шевченка .

Закінчуючи свою промову проф. О. Лотоцький вітає зібраних гостей, в числі яких чисельно була репрезентована польська суспільність, яку очолювали: п. міністр віроісповідань В. єнджевіч, п. віце-міністр Перацкі, п. президент м. Варшави Зиндран-Косьялковскі, п. нач. Сухенек-Сухецкі, п. ген. Кордіян-Заморскі, п. нач. Кавалковскі, пані Голубкова, п. дир. Седлецкі, мец. п. Ледніцкі, п. ред. Бончковскі, п. д-р Турка, п. проф. Грінєвецкі, п. проф. Шобер та багато инш.

Були присутніми на академії тако-ж кілька представників дипломатичного світу, а між ними — норвезький посол у Варшаві, англійський генеральний консул і т. д. Численно була тако-ж представлена преса.

Українців, крім членів варшавської колонії, репрезентували: сен. Горбачевський, сен. Макух, проф. Б. Лепкий, посл. М. Рудницька, ред. Кедрин-Рудницький, ред. Донцов та багато инш.

Після промови О. Лотоцького Український хор ім. М. Лисенка співає «Думи мої», а потім виходить на естраду, зустрінутий овацією проф. Богдан Лепкий і виголошує святочну промову.

«Культурні народи люблять і шанують своїх великих людей, — розпочинає свою промову проф. Б. Лепкий, — але Шевченку для українців не лише велика людина. Над ним справдилися його власні слова: «Будеш, батьку, панувати»... Він панує над мільйонами українських душ»...

Промовець розбирає, чому цей «не князь, а лише поет, син кріпака» панує над мільйонами людських душ, і оповідає, як лунало слово Шевченка в часі, коли «на всіх языках все мовчало», як це слово летіло в народ і робило вільними душі; як з народньої мови створив Шевченко свій власний інструмент, як тією мовою виспівував він наше минуле, змальовував тодішнє пекло на Україні, говорив, що належить робити, щоб досягнути

вільність, «свою Україну любить». Шевченко став славою, честю і совістю України, а його слово — силою, яка не дасть доти спокою, доки свята воля з мрії не перетвориться в дійсність...

Бурхливими оплесками вітає саля п. Марію Сокіл, що під акомпанімент п. проф. А. Рудницького заспівала кілька пісень. З низкою пісень виступив тако-ж Український хор ім. М. Лисенка під керуванням п. С. Сологуба. Після того п. В. Генік-Березовський декламує кілька уривків з творів Шевченка, а п. В. Тисяк під акомпанімент п. Ю. Науменка заспівав «Садок вишневий коло хати» та інші пісні.

Шевченко проходить перед аудиторією ще раз в творах українських композиторів. Саля широко нагороджує оплесками всіх виконавців, що виконують все нові, надпрограмові пісні.

Далі «Жалібний марш» у виконанні хору, «Заповіт», який присутні слухають стоячи, і академію закрито.

І. Липовецький.

---

3 міжнароднього життя.

— Дипломатичні заходи С С С Р .

Чим ближче стає до року 1935, поставленого ненадбано, як термін, коли зачнеється на Далекому Сході реальна боротьба з большевицькою державою з боку Японії, чим ясніше змальовується перспектива можливого спільного японо-германського чину в цьому напрямі, — тим активніше працюють московські люди в Європі, тим ретельніше виявляють вони дипломатичну ініціативу, шукаючи собі охорони, союзів чи хоч впрост якогось гарантованого нейтралітету з боку західних народів та їх буржуазних урядів. І треба визнати, — вони таки дуже багато досягли своєю невтомною працею в цій площині і то за короткий відповідно час, — на протязі неповного останнього року. Бо-ж в їхньому балансі за цей період знаходимо: наближення до Франції, визнання Сполучених Штатів, більше десятка ріжного роду гарантійних пактів, приятельство з Малою Антантою, — ба навіть визнання *de jure* з боку їх найбільшого принципового ворога — Угорщини, якій вони, як відомо, свого часу залили за шкіру дуже багато гарячого сала.

А в тім большевики незадоволені, бо їм того всього мало, бо все це не те, що їм треба. Успіхи, навіть великі, але всі вони чисто дипломатичні, тоб-то ефемерні, папірового характеру. За ними, коли до того придивитися, нічого немає, нічого — реального, того, що важить у міжнародньому житті в часі небезпеки. Пакти, приятельські стосунки, голосні ласкаві слова, визнання, бенкети, амбасадори, інтимні навіть побачення, — все оте є, але нічого більше. Ні військових союзів, ні грошей, ні реальних гарантій сприятливого нейтралітету, ні навіть того, що так важив Бісмарк, говорячи про не з в а ж е н і р е ч і в послітиці, тоб-то про добру світову опінію.

Бо-ж уявім собі реально, що завтра, чи там якогось іншого дня, зачався очікуваний всіма збройний світо-японський конфлікт. хто і чим міг би їй захотів допомагати Москві? Германія? Буде рада і чим зможе допоможе Японії. Італія? Вичекає наслідків та відповідно їм буде псводитися далі. Англія? До великих гегемоній в Азії ставиться негативно, але на сьогодні, то вже напевно можна сказати, японська гегемонія для неї менше лихо, ніж світо-російська. Франція? Не дасть Москві не то що ні одного салдата, але й ні одного франка, бо не такий зараз час для неї, щоб вона захотіла ці речі на зовень роздавати. Хто ще є в Європі? Мала Антанта? Дивом дивним було б, коли б, скажемо для так прикладу, Чехословаччина кинулася у боротьбу на боці совітів, але коли б і кинулася, щоб з того могло статися Японії? Залишаються Сполучені Штати

Північної Америки, але й про них не можна сказати, щоб вони на сьогодні мали яку б то хоту до боротьби з Японією. Допомоги не видно ні звідки, бо й ті «незважаєні речі» на сьогодні, коли соціалістичні впливи, ще недавно такі великі, замірають по цілому світі, не будуть сприятливими для большевиків.

У неминучій рано чи пізно своїй боротьбі на Сході Москва на сьогодні цілком ізольована, бо буде без грошей, без союзів і без доброї преси. Що робити? Зостається знову-ж таки шукати і шукати, накладаючи всіх сил і усієї гнучкості, щоб винайти якісь твердіші гарантії, ніж оті порізані факти, оті марні визнання. І тов. Литвинов де-що знайшов, бо циркулюють зараз у Європі два плани що-до цього. Один — про складення нового, загального для всіх плану пакту про не-напад; другий про вступ СССР до складу Ліги Націй. Що можуть вони дати большевикам, власне — чого вони від тих планів сподіваються?

Почнемо з останнього. Справа вступу СССР до Ліги Націй не нова і про неї трохи говорилося на цьому місці. В генезі своїй вона доходить до р. 1922, до відомої генуезької конференції, яка скликана була з ініціативи Ллойд-Джорджа як раз з тою метою, щоб втягнути большевиків в орбіту великих держав європейських і одшліфувати їх під демократів, взявши їх на рівних правах до Женевської установи. До Ліги вони тоді не вступили, демократами не стали, але це їм одчинило всі дипломатичні двері в Європі, з яких вони й вибрали германські, бо стали німецькими союзниками. Як таких, хотів їх завести пізніше до Женеви покійний Штресман, але з того нічого не вийшло. Після того цю справу перебрав був на себе Мусоліні, як здається, за прямою згодою з німцями; тако-ж не вийшло. Ще пізніше, бо торік, справа псвсталала з ініціативи неначеб-то Поля Бонкура, але й йому не пощастило її привести. Тепер, хоч большевики це й спростують, але всі того певні, що питання про вступ підняла сама Москва.

Для чого? По-перше тому, що найнебезпечніші для совітів держави — Японія та Германія — з Ліги Націй вийшли й псборюють її. Явна річ, що треба приєднатися до противників своїх противників, аби самому від того стати сильнішим. Цим і пояснюється такий, з Божою допомогою, наглий зврїт совітської політики, що Москва в останній час з ревізіоністського табору перескочила до антиревізіоністів, з ворога Версальського договору стала його гарлячим оборонцем. А крім того, і це мабуть найголовніша річ, в статуті Ліги Націй є параграф, згідно з яким всі члени Ліги обов'язуються боронити незалежність і територіальну цілість кожного з своїх членів. До речі вказати, що як раз цей параграф став офіційною причиною того, що року 1920 відкладено було питання про вступ до Ліги Української Народної Республіки. Сказано було тоді українським представникам: — Ми обов'язані будемо боронити вас од Москви, яка вас перемагає, а в нас немає на те сили ні можливості, тому, мовляв, краще з тим вступом зачекати.

От на цей параграф і рсзраховують совіти. Що правда, реальна сила того параграфа нікчемна, як це виявили далекосхідні події. Свого китайського члена Ліга боронила, але та оборона була чисто словесна і не дуже то щира: А все таки, мають право гадати большевики, шось з того капне. І таки капне. Бо, коли Москву буде таки заведено до Ліги, то новим державам, що встануть на місці СССР, тяжче буде пробитися до Ліги, вступ до якої поки-що для них де-що значив би.

Так виглядає справа з вступом СССР до Ліги Націй. Другий план большевицький тонший і складніший. Пакти про не-напад совіти вже мають з усіма своїми сусідами. З тими пактами зв'язана й новина, вигалена грецьким дипломатом Політісом і прийнята за своє блшевицькими, а саме, — означення нападника. Нападником згідно з його повинсю являється сторона не тільки тоді, коли вона перша вступила збройно на свого противника, але й тоді, коли вона підтримує регулярні і нерегулярні «банди», що виступають проти її противника. Про ці «банди» немає нічого в пактах, підписаних між собою європейськими державами. Вискочили во-

ни, що грали на тих вечорницях першу скрипку, в своїй музиці ані одним тоном не ріжнили. Московський хазяїн

«продемонстрував братерську єдність літератур національностей, які заселяють Союз», а український наймит, послухавши одрапортувавши начальству

«зокрема про боротьбу з українським націоналізмом, головною нині небезпекю на Україні, про рішучий поворот письменників Радянської України до питань соціалістичного будівництва, до всього того, що відтворюється у великому радянському Союзі, невід'ємну частину якого становить УСРР».

з притиском зазначив

«міцний зв'язок, що існує між окремими загонами єдиної радянської літератури».

Отже, як видно, традиційна «свойственная сему народу самоотверженность», яку підкреслювала ще Катерина, і досі, на жаль, процвітає пишним цвітом. Людина, що називає себе українським письменником, доходить до заперечення самого існування самостійного українського письменства і, без сорому казка, прилюдно проголошує «єдину радянську літературу».

Далі йти в «самоотверженности», здається, вже нікуди. Хіба що ще один крок: «один общій язык!»

* * *

«Biuletyn Polsko-Ukraiński» 120-им роковинам народження Тараса Шевченка присвячує окреме число (ч. 10 з 11 березня с. р.).

Розміри, до яких криза звела останнім часом наш тижневик, не дозволяють нам присвятити стільки місця цьому «Шевченківському» числу польського журналу, скільки воно на те заслуговує і як нам би того хотілося. Справедливо зазначає передовиця, присвячена культу на Україні великого поета, що

«великість Шевченка полягає власне в універсальності його національних і громадських ідей, які стоять по-над класами, станами, партіями, клітками і гуртками».

Число дуже багате на зміст, рясно ілюстроване, на першому місці приносить вельми цікаву і ґрунтовну розвідку відомого шевченкознавця проф. Павла Зайцева—«Шевченко і поляки». Інші статті, що трактують відносини поляків до нашого поета, низка поезій Кобзаря в польських перекладах і в оригіналі та уривок з його щоденника, складають одну цілість.

Редакція польського журналу, яка поставила своїм завданням

«скласти тільки генієві скромну данину пошани»,

зробила те як найкраще. І нам особливо приємно відмітити з польського боку цю увагу до пам'яті нашого національного генія і розуміння його місця в нашому житті.

Хроніка

З життя укр. еміграції.

У Франції.

— Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі отримала в дар од п. Битинського фотографічні репродукції його праці: український державний герб і герби Київської землі, Галичини, Буковини і Підкарпаття. Кожен герб виконано на окремій таблиці, оздобленій оригінальним візерунком, в центрі якого знаходиться відповідно стилізований тризуб. З графічного боку праця надзвичайно гарна.

— З життя Т-ва б. Воляків Армії УНР у Франції. В суботу 10 березня с. р. в помешканні редакції «Тризуба» сотн. ген. штабу В. Солонар прочитав доклад, що складався з двох тем — 1. Міжнародна ситуація та 2. Організація сучасної піхоти.

Як перша, так і друга теми широкі, і тяжко їх докладно розібрати протягом однієї години. Тому й докладчик мусів обмежитися, особливо в першій частині докладу, вказанням фактів і даних, не вдаючися в істоту і аналіз їх.

Сотн. Солонар коротко, але вміло й послідовно розібрав поставлені теми і виклад його був дуже цікавий. Докладчик виявив серйозне ставлення до справи і показав, що він посідає наукові знання і ясність думки.

— «Наталка Полтавка» на Рів'єрі. Артистичне Товариство при Українській Громаді в Канах улаштувало виставу «Наталки Полтавки» 24 лютого с. р. в Канах, в театрі «Mutiles», а 3 березня в Ля-Бок, недалеко від Кан.

Театральні п'єси, як і люде, одні видаються остаркуватими ще за молодих літ, інші — і під старість виглядають як молоді. До останніх належить і наша досить таки старенька «Наталка Полтавка», що народилася з-під пера славного українського письменника Івана Котляревського. «Наталка Полтавка» вперше прилюдно виступила в Харькові в 1815 році. Та не зважаючи на свій 115-тилітній вік Наталка Котляревського своєю молодістю, свіжістю, примітивною красою духа української селянки, її високими чеснотами, розумом, дотепом і трагічністю життя її досі приваблює до себе і очі, і серце глядача. І то не лише українського, але й чужинця, що не розуміє ні української мови, ані українського життя.

Необхідно ствердити загальну, надзвичайно прихильну опінію про цю українську виставу і своїх, і чужих, і приятелів, і супротивників, що ні одна з аматорських драматичних труп на Рів'єрі не виказала такої високої артистичності виконання, ні такого ансамблю гри цілої трупи, як Артистичне Товариство при Українській Громаді в Канах. А найсуворіший і найбільший театральний французький критик на Рів'єрі п. Florent Odero подав про українську виставу у великому щоденнику, що виходить двічі на день двома виданнями — в Канах і в Ніці — свою прихильну опінію, вміщену тако-ж в часописі «L'Éclairneur» з 28 лютого с. р.

Та коли наші виконавці артистичної частини вистави здобули собі загальне признание їхнього з Божої ласки хисту з боку глядачів, то ще в більшій мірі вони заслуговують на признание й подяку ширших кол українського

громадянства за ту культурну і навіть політичну працю, яку вони доконали, високо підносячи український прапор та пропагуючи серед чужинців добру славу про Україну.

Артистичне Товариство при Українській Громаді в Канах дуже нечисленне, і майже всі члени його безробітні. Відриваючи від своїх злиднених заробітків буквально по кільки «су» денно, вони спромоглися на купівлю дерева, полотна, фарб і т. д., та власними силами й руками гуртом зробили й артистично розмалювали для сцени українські лаштунки, які відмітив тако-ж французький критик у своїй замітці про виставу. Особливо багато праці при виготовленні лаштунків поклал наш маляр п. Гришкевич.

Тако-ж власними руками пошили собі артисти українські вбрання, чоботи, черевики, повишивали соочки, корсетки й т. д. Власними руками тако-ж зробили й музичні інструменти, яких бракувало, напр. контрабас, до чого особливо приклали рук пп. Каспарович та Бондарь.

Під режисурою п. Вагинського чудово свої ролі виконали пані: Костчукова — Наталка, Каспаровичева — Терпелиха, та пп. Котвицький — Микола, Пілевський — Петро, Вагинський — возий, та Каспарович — виборний.

Душею всього підприємства, одначе, здавався п. Бондарь.

Українське Артистичне Товариство в Канах розпочало дальшу працю над підготовкою слідуючого виступу, ще ширшого та імпазантнішого.

Щасти, Боже!

Гр. Довженко.

У Польщі.

— З життя Українського Наукового Інституту у Варшаві. Чергові збори Економічного Семінару, що відбулися 2 березня с. р., були присвячені обговоренню тієї новішої літератури про економічне й соціальне життя в

совітах, яка з'явилася о останній час на книжкових ринках закордоном. Було зреферовано такі книжки:

1. D. Błeszyński. Więcej prawdy o Sowietach. Warszawa 1932 (Референт інж. Д. Клекоцький).

2. Otto Auhagen. Die Bilanz der ersten Fuenfjahrplanes der Sowietwirtschaft. Breslau, 1933. (Реф. Є. Гловінський).

3. St. Glass. Rosja Sowiecka (Реф. Є. Гловінський).

4. Antoni Słonimski. Moja podróż do Rosji. Warszawa, 1932 (Реф. Г. Лазаревський).

5. Dr. Klaus Mehnert. Moralność i kultura w Rosji Sowieckiej. Autoryzowany przekład z niemieckiego Heleny Weissowej. Warszawa, 1934 (Реф. Г. Лазаревський).

В дискусіях взяли участь проф. І. Шовгенів, П. Васинчук, П. Літовничий, П. Денисенко.

— 24 березня с. р. в помешканні Інституту відбувся вигляд доц. Краківського університету д-ра В. Кубійовича на тему «Етнографічна мапа українських земель».

В Німеччині.

— В Українському Науковому Інституті в Берліні 21 березня с. р. відбувся доклад німецькою мовою п. д-ра Івана Карла Турина з Відня на тему «З історії німецько-українських взаємовідносин».

В Латвії.

— Українське життя в Латвії. Рік тому засноване в Ризі Україно-Латвійське Товариство притягнуло до себе майже всіх українців, що живуть у Латвії, а тако-ж багато латвійців, прихильників України.

6 січня с. р. Україно-Латвійське Товариство влаштувало закритий вечір-концерт української й латвійської пісні та товариську вечерю для запрошених гостей.

В концерті, який пройшов ду-

же добре, брали участь паніі — М. Земель-Юницька, Н. Лаже, К. Осадча, В. Крампе та бандуристи пп. Хворостенки, що прийшли на концерт з Каунасу.

Присутніх на вечері і на концерті було до 300 душ. Цей вечір залишив у всіх незабутнє вражіння.

— 28 лютого с. р. Товариство влаштувало лекцію про Україну по радію, яку прочитав проф. Янсон. Після цієї лекції по радію було передано концерт українських пісень, які заспівав баритон п. Граф.

Листування Редакції.

Вш. п. К. Ніко. St-Jean de Maurienne. Справа лише в номерації: ми з своїх міркувань переставили порядок.

Вш. п. Книголюбові. Пригадуємо Вашій ласкавій пам'яті.

Вш. п. Сагардинському. Що Вас давно не чути?

Вш. п. С. Сірополкові. За прислане спасибі. За рецензію будемо вдячні. Дожидаємо.

Подяка.

Комітет Допомоги Голодним на Україні й на Кубані в Брюсселі отримав для своєї протиголодової акції слідуючі пожертви: п. М. Троцький (Женева) — 20 фр. фр., п. М. Лівницький (Женева) — 10 фр. фр. Українська Громада у В. Г. Люксембурзькому — збірка її голови п. І. Софроненка: пп. І. Софроненко — 32 фр., Е. Петренко — 30 фр., Б. Винницький — 8 р., П. Потапенко — 10 фр., І. Петрик — 10 фр., п. Шкрабій — 10 фр., п. Севаст'янів — 30 фр., разом — 130 фр.

Всім жертводавцям Комітет складає щирю подяку.

Комітет просить надсилати дальші пожертви — Comité de Secours aux Affamés de l'Ukraine et de Kcuban, 39, rue Aviateur Thiéffry. В г у х е л л е s .

Чексвий рахунок: J. Oleksiuk, No 1502.43.

Нові книжки й журнали.

— Рідна Мова, ч. 3. 1934. Зміст: І. Огієнко — Всеукраїнська літературна мова й мова наших дитячих видань. Є. Грицак — Українська мова в сучасній школі. Г. Ільїнський — Походження українських слів: 14. Соломаха «Рід потрави». І. Огієнко — Мала українських говорів. І. Коровицький — Дещо про знаки розділові у П. Тичини. Й. Шемлей — Прислівники на -о, -е в українській мові. Ів. Зельський — Мовна традиція й територія слів. Є. Пеленський — Бібліографія української мовознавчої бібліографії. Ф. Коковський — До словника назов народніх одягів. І. Ільницький — З військової термінології. Життя слів. Чистота й правильність української мови, відповідь на запитання читачів. Бібліографія нових праць для вивчення української мови. Словник чужих слів. Розділ для самоуків: Почакова Граматика укр. літературної мови. Знімок із Київської Остромирової Євангелії 1056 — 1057 р.

Адреса «Рідної Мови»: Warszawa, ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата річна 6 зол., піврічна — 3 зол., чвертьрічна — 1.60 зол.; за границею: в Європі 9 зол., в Америці — 2 дол. річно. Нові передплатники, і.є.ли того бажають, дістають «Рідну Мову» від 1 числа.

— Бюлетені Гетьманської Управи, ч. ч. 19 і 20. Подають вельми симптоматичний матеріал про діяльність гетьманців, а тако-ж крайне різкі статті, направлені прсти демократичних українських кол. що, особливо в зв'язку з ідеєю скликання Всеукраїнського Конгресу, псказує, що гетьманці відносно згаданого конгресу займають неприхильну позицію.

— «Проблем» ч. I і ч. 2-3. Прага. Часопис Підкарпатської молоді. Новий журнал, що свідчить про збудження Підкарпаття для національної роботи.

— Український стінний місячний календарь на 1934 рік, видання Української Видавничої Спільноти в Харбїні. Має зазначеними в кожному місяці історичні українські події, короткі пояснення з української історії, статистичні дані, що торкаються українських територій та українського народу. Прекрасно видалий і являється дуже добрим народнім календарем.

— *La Famine en Ukraine*. Видання Європейського Об'єднання (українських націоналістів). Брюссель. Ціна 5 фр. (1 бельга). Книжка могла б бути користнішою, як би не носила слідів дрібничкової партійності. Автори книги, подаючи документи з протиголодової акції, старанно оминули все, що було зроблено в цій справі Головною Еміграційною Радою та її організаціями. Рівно-ж промовчали автори про чужинецькі комітети допомоги голодним у Парижі та Лондоні. Тому інформативна повність і цінність брошури значно знижується.

— *Prométhée*, ч. 2. 1934 р. майже увесь присвячений лекції д-ра Мір Якуба, що відбулася 27 січня в Парижі і що наробила великого шуму серед росіян. З українського матеріялу слід відмітити статтю про книгу п. Тісерана «Україна», а тако-ж цікаву українську хроніку.

— *Bulletin «Franse-Orient»*, ч. 87 містить замітку про перенесення столиці з Харькова до Києва і спростовання Українського Пресового Бюро в Парижі в справі українсько-німецьких взаємовідносин.

Поправка.

В минулому числі ч. 11-417 «Тризуба» зайшла помилка в розставленні знаків, яка розбила одне і те саме речення. На стор. 7 в передостанньому з кінця абзаці замість: «Одбувши звиятно кінну атаку, в яку..... секрет дописувача. Енергійний автор тим не задовольняється...», слід читати: «Одбувши звиятно кінну атаку, в яку..... секрет дописувача, — енергійний автор тим не задовольняється...»

Замість великодніх привітань і візитів

на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі склали — Є. і В. Прокоповичі — 20 фр., протоієрей І. Бриндзан — 20 фр., М. і С. Нечаї — 20 фр., І. Косенко — 15 фр.

Зміст.

Париж, неділя, 1^й квітня 1934 року — ст. 1. Л. Садовська Живе діло — ст. 3. Передмова до дитячого журналу «Наша Україна» — ст. 4. І. Липовецький. Лист із Варшави — ст. 7. *Observatoг*. З міжнародного життя — ст. 8. З преси — ст. 10. Хроніка. З життя української еміграції — ст. 13—16.

Шевченківський концерт

при участі артистичних сил Парижа влаштував

Хор Т-ва б. Воляків Армії УНР у Франції

в суботу 14 квітня с. р. в салі Дому Бельгійських Інвалідів — 59. rue Vergniaud. Paris 13. — Подробиці в програмах.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагує — Комітет.

Адміністратор: Із. Косенко
Le Gérant: M-me Perdrizet.
